

ЕТНОПОЛІТИКА (від **етно...** і **політика**) — цілеспрямована діяльність держави, політичних партій і громадських організацій у поліетнічних країнах із регулювання відносин між етнічними групами. Включає теор. обґрунтування принципів і норм відносин між **етносами**, виклад політ. форм встановлення порядку відносин між етніч. групами, правове формулювання та законодавче закріплення теор. і політ. постулатів, а також практичні заходи й дії з їх реалізації. Найзагальнішими принципами Е. є або асиміляція меншин, або створення умов для мультикультурності, при якій всі етнічні, мовні, культурні і реліг. групи отримують рівний статус і права. Реал. Е. знаходить вираження в континуумі цих заг. принципів. Політика України, що регулює відносини між етніч. групами в суспільстві, викладена у Конституції, а також низці законів і декларацій, зокрема **Декларації прав національностей України 1991**, «Про мови в Українській РСР» (1989), законах «Про громадянство України» (1991), «Про національні меншини в Україні» (1992), «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин» (1998), «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин» (2003). Складова Е. — ставлення її суб'єктів до співетників, які проживають за кордоном. Ст. 12 Конституції містить положення про те, що Україна дбає про задоволення нац.-культур. і мовних потреб українців, які проживають за межами держави. Це положення конкретизоване у законопроекті «Про зарубіжного українця». Однак багато положень норматив. актів мають декларатив. характер і не реалізуються на практиці, їх часто підміняють підзакон. актами, що загострює ситуацію в суспільстві. Невирішеність на законодав. рівні деяких принцип. питань Е. засвідчує

той факт, що за роки незалежності так і не вироблено концепції держ. Е., хоча у суспільстві йде гостра дискусія щодо її змісту. Е. проявляється в реакції держави на: зміну етніч. структури суспільства під впливом демогр. і міграц. чинників; характеру активності й політ. поведінки окремих або всіх етніч., мовних, культур. і реліг. груп; співвідношення у владних структурах політ. сил з різними уявленнями про етніч. устрій держави. Напр., в Україні за роки незалежності істотно змінилася етнічна структура, насамперед під впливом міграц. процесів. Між переписами 1989 і 2001 відбувалася етнічна **еміграція**. Найбільшими групами, які залишили Україну, були росіяни і євреї. Етнічна група росіян зменшилася за цей період на 3 млн осіб — з 11-ти млн 354-х тис. до 8-ми млн 334-х тис., чисельність євреїв скоротилася з 484-х тис. до 101 тис. осіб. З України також виїжджали німці, греки, чехи, словаки. Водночас за рахунок імміграції збільшувалися ін. етнічні групи. До України наприкінці 1980-х — на поч. 1990-х рр. репатріювалося бл. 250-ти тис. крим. татар. За ці роки істотно вирости етнічні групи вихідців з Кавказу. Найбільший приріст чисельності був у вірмен: з 54,2 до 99,9 тис. осіб, й у азербайджанців: з 36,9 до 45,2 тис. осіб. Крім того, на постійне місце проживання прибули вихідці з Афганістану, Іраку, Китаю, країн Пд.-Сх. Азії, Африки. Е. також проявляється в діяльності громад. організацій і політ. партій, спрямованій на формування атмосфери довіри між етнокультур. групами, зміцнення співпраці між ними, на пошук вирішення латент. і відкритих етніч. конфліктів. Різні уявлення про напрями і способи подолання конфліктів часто є передумовою для спекуляцій політ. партій — однієї з форм розширення їхнього електорал. поля і передвибор. мобілізації населення.

М. О. Шульга

Бібліографічний опис:

Етнополітика / М. О. Шульга // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18068>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).